

18. Прокопович Ф. Сочинения [Текст]. / Феофан Прокопович; [Под. ред. И. П. Еремина]. – М., Л.: Издательство АН СССР, 1961. – 512 с.
19. Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. – 448 с.
20. Туркова Е., Тюленев С. К вопросу о художественности // Вестник МУ. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2001. – № 1. – С. 76–85.
21. Тюпа В. И. Художественность литературного произведения: Вопросы типологии. – Красноярск: Изд. Красноярского университета, 1987. – 217 с.
22. Франко І. Про театр і драматургію. – К.: Вид. АН УРСР, 1957. – 240 с.
23. Хороб С. С. Слово – образ – форма: у пошуках художності: Літературознавчі статті і дослідження. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 200 с.
24. Хороб С. С. Нариси з поетики: Теретико-методологічні та історико-літературні виміри: маловідомі праці з українського літературознавства М. Роздольського, С. Гординського, В. Державіна / Упоряд. і літ. ред. Хороб С. С. Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаніка, Івано-Франківський осередок НТШ. – Івано-Франківський: видавець Третяк І. Я. – 2008. – 187 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ковпик Світлана Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та світової літератур Криворізького державного педагогічного університету, докторант Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка.

Наукові інтереси: поетика української драматургії XIX століття, мікро- та макропоетика твору драматургії.

ЯНГОЛИ XX СТОЛІТТЯ: КОНЦЕПТ КРИЛ У ЛІТЕРАТУРІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ Г. УЕЛЛСА «ДИВОВИЖНІ ВІДВІДИНИ», Г. МАРКЕСА «СТО РОКІВ САМОТНОСТІ» ТА ОПОВІДАННЯ «СТАРИГАН З КРИПАМИ», ОПОВІДАННЯ А. ДІМАРОВА «КРИПА» ТА ВІРША І. ДРАЧА «КРИПА»)

Ольга КОЗІЙ (Кіровоград)

На прикладі образу крил простежуються зміни у сприйнятті концептів з архетипним підтекстом. Зниження уваги до людини як носія внутрішнього багатства в індустріальному світі призводять до зникнення віри в надприродне, знецінення поняття вищого призначення та духовного потенціалу.

Broken wings as the conceptual type embodies the changes in the world philosophical outlook. The reducing of attention towards rich inner world of a person causes disappearance of trust into supernatural conception of higher purpose and spiritual potential.

У більшості світових культур людська уява створила істот з крилами як утілення одвічного потягу до польоту, до неба, до вершин духовності. Давньогрецькі Ерос та кінь Пегас, біблійні янголи, ельфи в п'єсах В. Шекспіра та казках Г. Андерсена уособлюють відповідно кохання, творче

натхнення, добрі вісті та Боже благословення й красу та тендітність природи. Словник символів визначає крила як утілення швидкості, підвищення, сильного бажання, свободи тощо [7]. Крила часто були пов'язані із сонячними божествами й принесли іронію у давньогрецький міф про Ікара, що загинув, коли підлетів надто близько до Сонця.

Звичай малювати янголів з крилами з'являється приблизно у VI ст. н. е. й заснований на класичних образах провісника богів. Крім ангелів, душ і персоніфікацій Духа, таких, як голуб Святого Духа, інші крилаті істоти в мистецтві вводять грецького бога-вістника Гермеса, чиї крилаті сандалії та шолом також одягав герой Персей; бога сну Гипноса і його сина Морфея; богиню Немезиду й Гарпій. Крилаті змії або дракони поєднують у собі земну й небесну сили [9].

Досліджуючи українську поезію, М. Комариця простежує такі особливості символу крила в українській поезії, як прагнення тілесного перетворення, поривання Духа, пробудження й прозріння, підкреслюючи християнську основу образу [3].

Переоцінка та знецінення пріоритетів у культурі ХХ століття призводить до зміни акцентів у сприйнятті цього символу. Ми спробуємо простежити особливості втілення концепту крил у творах української та світової літератури, прозових та поетичних. Зіставимо портрети, причини появи та смислове наповнення образів крилатих істот у двох творах яскравого представника магічного реалізму Г. Маркеса (романі «Сто років самотності» та оповіданні «Стариган з крилами»), оповіданні видатного фантаста Г. Уеллса «Дивовижні відвідини», баладі шістдесятника І. Драча «Крила» та оповідання неореаліста А. Дімарова «Крила». Твір Г. Уеллса був написаний 1895 року, проте ми залучаємо його до однієї епохи з іншими творами, оскільки розглядаємо ХХ століття не календарно, а з погляду панівної на той час філософії відчуження. Ці тенденції намітилися в кінці ХІХ століття разом із низкою наукових відкриттів, а особливої гостроти набули вже у мистецтві другої половини ХХ століття.

По-різному письменники подають причини появи крилатих істот. Так поява янгола (із усіх згаданих у цій статті творах лише Г. Уеллс від самого початку розставляє усі крапки над «і», визначаючи персонажа як янгола) у «Дивовижних відвідинах» є не Божим посланцем і провісником великої біди чи ж благодаті, а мешканцем паралельного світу. Г. Уеллс проводить думку про сни як паралельну нашій реальність, а сам процес сновидіння стає чимось на кшталт надзвичайно нестабільного, хиткого проходу між двома світами. Вимір, у якому живуть люди, для дивного гостя є країною снів, а люди і тварини є таким же витвором уяви, як для нас янголи, грифони, дракони та інші міфічні істоти. Проте різниця між двома всесвітами розюча: янголи живуть у гармонії між собою і світом, не знають болю, смерті, не вбивають для життя і втіхи, творять надзвичайну музику, не знаючи нот.

Автор не надає образіві головного персонажа біблійного звучання, оскільки Янгол, якого не посвячено до таємниці, а точніше ті, що не бажали бути до неї посвяченими, стали називати містером Янголом, не проповідуюче церковної (власне церковної, а не християнської) моралі.

У магічно-реалістичному світі Г. Маркеса немає жодного пояснення появи «янголів». Вони показані письменником і сприймаються героями мов природне явище, хоч і не надто поширене, тому й викликають дивні істоти острах та упередження, огиду й гіркий сміх. Крила, якими чи то він огорожений, чи покараний був герой І. Драча, також є органічною частиною художнього світу. Поява їх є порушенням звичного перебігу подій: «Був день як день, і раптом – непорядок» [1, с. 42].

Автор «Ста років самотності» в образах незвичайних істот поєднує іронічне та болісно-співчутливе зображення. Так мертвий «захирілий янгол» [1, с. 42] у хроніці Г. Маркеса викликає співчуття. Перші використані письменником портретні деталі поєднують огиду й жалість у ставленні до епізодичного персонажа: він зраний, тіло істоти «вкрите грубою, обліпленою кліщами шерстю та струпами» [1, с. 42]. Наступні штрихи, до їх додає Г. Маркес, змінюють ракурс погляду на дивну істоту, ускладнюють смислове навантаження: «У нього були чисті й тонкі руки», що виказували внутрішню вишуканість разом із «великими похмурими очима» [4, с. 332]. Трагізму постаті надають «мозолясті кукси, посічені рубцями – залишки *потужних* крил, які, ймовірно, були відсічені сокирою дроворуба» (виділення мос. – К. О.) [4, с. 332]. Символ обрубаних крил використовує також І. Драч. У його поезії «снилося небо порубаним крилам» [1, с. 42]. У творі Г. Маркеса природний дар та перевага, здатність до польоту були знищені ззовні. Дикість та вандалізм виявляються сильнішими за побожне поклоніння.

«Дивного птаха», як називає Янгола при першій зустрічі з ним Г. Уеллс («Дивовижні відвідини»), світ людей зустрічає неприязно. Знаковим є те, що Янгола підстрілив саме священик, прийнявши за невідомий науці вид. Людина, що має поклонятися величі створеного Богом світу, знищує його дива, аби набити тирсою і забрати в безроздільне своє володіння. Письменник уводить у нарацію іронічну довідку про колекціонерів та їхній сумнівний «внесок» у розвиток науки. На думку Г. Уеллса, Англія «була б сповнена рідкісних птахів» та інших цікавих речей. Та «колекціонер успішно запобігає цьому, або знищуючи все власною рукою, або ж сплачуючи шалені гроші й тим підштовхуючи людей нищих прошарків на знищення всього незвичайного, що з'являється» [7]. Дива Господні колекціонер потім набиває тирсою. Надалі письменник поширює цю метафору, вживаючи її у значенні підпорядкування хибним ідеям. Під час зустрічі Янгола із Шляхетним Волоцюгою, останній говорить про «напихання» як основний сенс людського буття в маленькому селищі. Цей

незалежний і байдужий до сусупільної думки філософ викладає свою позицію у формі розгорнутої метафори: говорячи про піддослідних жаб, яким вівісектори замість мозку набивають у голову тирсу, він описує таке ж набивання людей нісенітницями у «Народному училищі». Знаннями в цьому місці вважаються дати, списки тощо. Формалізований підхід до таланту й освіченості простежуємо в епізоді гри Янгола на скрипці перед представниками вищого товариства. Дізнавшись, що надзвичайний музикант навіть не знає нот, ці сноби одразу ж втрачають до нього інтрес.

Істота в романі Г. Маркеса стає жертвою людського страху перед невідомим. Схоже створіння у його оповіданні «Стариган з крилами» – то яскравий приклад знуцання над дивом. Іронічно-гротескним є ставлення письменника як до поселян, так і частково до самого старигана з крилами. У портреті персонажа поєднується співчуття до немічної старої людини, оскільки він був «одягнений як жебрак, череп ... лисий, як коліно, рот беззубий, як у старезного діда» [5, с. 313], та ставлення іронічно-гідливе, адже «ангел» мав «півнячі крила, обскубані та брудні» [5, с. 313]. Таке порівняння із старим брудним півнем, підкреслює автор, надавало дивній істоті «кумедного й неприродного вигляду» [5, с. 313]. Християнська готовність до покори в оповіданні також стає об'єктом гіркої іронії автора, оскільки він порівнює «янгола» з дворнягою, що байдуже й «покірливо ... терпить усі ... примхи і витівки» [5, с. 17].

Подібно до дядька Кирила із поетичного твору І. Драча тимчасові власники-опікуни «янгола» із оповідання Г. Маркеса перетворюють диво на вигідну економічну оборудку. Герої колумбійського письменника із старого та знесиленого Божого посланця роблять експонат звіринця й беруть гроші за показ, обдурюють сусідів, обіцяючи зцілення.

Дядько Кирило із твору І. Драча, із самого початку сприймаючи крила, якщо не як кару, то як зайвий непотріб. Високе призначення дару підкреслюється епітетом «синій». Це в'яже Кирила з небом:

«На сонці закипіли сині крила.

Голодні небом випростались туго,

Ковтали з неба синє мерехтіння» [1, с. 42].

Та поет підкреслює неготовність його до нової якості:

«А в дядька в серці – туга,

А в дядька в серці – тіні» [1, с. 42].

Не зрозумівши високго призначення, дядько відрубє крила. Поет наголошує на силі людського покликання, прописаної вище долі, оскільки крила в поезії відростають знову й знову. Матеріальним втіленням Божого благословення герой вкриває хату та продає їх обділеним музою поетам, цим увиразнюючи перемогу меркантильності.

Постать «Дивного птаха» у творі Г. Уеллса, з одного боку, відповідає створеному людською уявою образу янгола, як надзвичайно вродливої

крилатої істоти, а з іншого – портрет пересонажа заперечує стереотипне сприйняття білого кольору, як ознаки святості. Юнак у творі англійського фантаста має райдужні крила, а в розмові з Вікарієм називає білий колір пустим.

Особливо драматично мотив «окриленості» звучить в оповідання А. Дімарова «Крила». На противагу Г. Маркесу, котрий лише ніби мимохідь згадує дивну, на час оповіді вже мертву, істоту в романі «Сто років самотності» та перебування подібного створіння серед людей в оповіданні «Стариган з крилами», український письменник простежує появу крил у хлопця внаслідок трагедії та втрату їх через міщансько-меркантильні страхи тещі.

У «Дивовижних відвідинах» Г. Уеллс не раз торкається теми можливої втрати крил. Розповідаючи про зустріч Янгола з Вікарієм, письменник акцентує увагу на змінах у зовнішності гостя після зіткнення з реаліями світу людей, єдиною реакцією яких на незвичайне є агресія: обличчя героя одразу зблідло, биття крил припинилося, переливи фарб потьмяніли, «мінливі кольори зламаних крил згасли, злившись в однорідний тьмяно-сірий» [4]. Поранення хлопця є логічною (для художнього світу твору) причиною нездатності літати. Також, ніби піддаючись фізичним законам нашого світу, герой твору поступово «олюднюється» – починає відчувати біль і голод. Зовнішнє маскування відбувається через бажання Вікарія приховати справжню природу свого гостя, і прекрасна неземна істота в мішкуватому одязі священика стає подібною до горбатого каліки. Піддаючись як фізичним, так і морально-етичним обмеженням світу людей, крила Янгола втрачають силу. «Цей світ, – з гіркотою говорить він, – затуляє мене і готовий поглинути. Крила мої всохли й стали непотребом. Скоро я буду не що інше, як лише калікою; і я постарію, і схилюся перед болем, і помру» [4].

Філософсько-символічну лінію втрати крил А. Дімаров переплітає з романтичною лінією кохання Яринки і Юрка. Портрет крилатого хлопця із його оповідання відрізняється від крилатих істот у творах Г. Уеллса та Г. Маркеса. Найперше, це «видова належність»: замість широко вживаних пташино-янгольських крил, український письменник дає героєві прозорі крила метелика, що в сучасній культурі є досить неоднозначним символом. Так Дж. Тресілдер відзначає, що на даному етапі образ метелика – «лише метафора легковажності, та в давні часи метелик був символом безсмертя» [7]. Культурологи простежують, що метелик як символ душі, поширений у досить віддалених один від одного регіонах (Заїр, Центральна Азія, Мексика тощо). Такого ж значення надано метеликам на християнських надгробках, а Христос, що тримає у руці метелика, є втіленням воскресіння з мертвих [6].

Тож і А. Дімаров бачити крила не як потворність чи атавізм, що викликає одночасно жаль і огиду (яку Г. Маркеса), а, навпаки, як одну з рис ідеалу,

принаймні зовнішнього. Адже Яринці, захопленій прекрасною статурою, широкими плечима невідомого юнака, крила метелика, що з'явилися з-під сорочки, видалися надзвичайно гарними. Вони аніскільки не псували хлопця, мали вигляд органічної риси зовнішності. Їхня прозорість – то символ внутрішньої чистоти героя, зв'язку з вищими силами, Вселенськими ідеями руху, тому й описує їх автор як «велетенські ..., такі тонкі й прозорі, що крізь них видно було віс зірки й просвічував місяць» [2, с. 175]. Крила Юрка одночасно є частиною його ества й своєрідним яноголом-охоронцем, що має власну свідомість, живе власним життям: «Вони (крила) тремтіли, переливались веселкою, звали до руху, до лету» [2, с. 187]. Органічність на невід'ємність крил у образі хлопця письменник доводить, викладаючи історію їхньої появи. Це є певним катарсисом від очищення болем утрати, адже з'явилися вони після трагічної загибелі батьків, й усвідомлення власного духовного потенціалу, внутрішньої сили і світла, самодостатності й віри в краще в собі, у власні сили: він «знав, що обов'язково полетить... Не міг не полетіти!..» [2, с. 186]. Доповнює загальне враження, увиразнює небесно-піднесений ореол навколо Юрка інша концептуальна портретна деталь – його *надзвичайно* світлі очі.

Зміни у внутрішньому світі, зумовлені засмокуванням поетичної душі в міщанське болото, протсежується на рівні портрета героя. Утративши крила, він з часом набув черевце, що стає сумною та іронічно-гіркою сублимацією втраченого, шрамом на зраненій душі.

Письменник підкреслює невідповідність виникнення почуття між Яринкою та Юрком. Фантастична сюжетна лінія антиципована яскравою метафорою польту, до якої удається автор, розповідаючи про Яринку. Дівчина відчуває сили природи й органічно охоплює різні стихії. Після купання в морі героїня відчувається надзвичайно піднесено: взявши енергію від води, прагне долучитися до легкості повітря, прагне лету. Тому їй «весь час здавалося», що «ось вона махне руками й злетить у повітря» [2, с. 168]. Ще більше окрилення відчуває Яринка в ніч зустрічі з Юрком. Ніч, що традиційно й безпідставно вважається часом, коли загострюються почуття й відчуття, відкриває перед героїнею невідомі фарби зовнішнього навколишнього та власного внутрішнього світу: «Дивовижне відчуття стало проймає Яринку. Наче вона теж зіткана з ... срібного саява. І вже не підвладна законам, які досі тяжіли над нею. От махне руками і полине» [2, с. 174]. Письменник наділяє героїню рисами погансько-пантеїстичного духу природи: «У відчуваючи власну прозорість, власну легкість і дивовижну розкутість, наче вона вже й не була Яриною, не була вже й людиною, а до кінця належала оцій ночі ..., немов відгукуючись на владний чийсь поклик, що в ній залунав» [2, с. 174].

Поетичність природи Яринки, надзвичайний духовний її потенціал увиразнюється контекстним порівнянням з матір'ю – метушливою та

закостенілою у своєму «чревоугодному» міщанстві. Цю жінку, на відміну від її власної доньки, лякає несхожість Юрка на інших людей, крила його вона вважає аномальною потворністю, як і здатність літати, оскільки вони ж «люди, а не метелики» [2, с. 202]. Мати Яринки подібна до диких у своєму невігластві поселян із творів Г. Маркеса, що відрубали крила невідомій істоті («Сто років самотності») та посадили в клітку старого німецького янгола («Стариган з крилами»). Хоч і не власними руками, а лікаревими, вона відрізала зятеві крила і, ніби щоб увіразнити знуцання, надалі підмітала ними підлогу.

Авторові оповідання болить знуцання над природою окриленості. Будучи не в змозі описувати сірі будні обивателя з червцем, він змінює оповідну манеру із яскравої метафоричної, сповнеї розлогими описами до сухої асиндетонної, схожої на звіт. Твір композиційно складається з чотирьох розділів. Перший і найбільший – то розгорнута історія знайомства молодих людей, історія виростання крил. Другий розділ містить лише три коротких речення, кожне з яких подане з абзацу. У кожному абзаці сконцентровані роки життя, сірого й безмістовного існування в традиційному світі людей, а не легковажних метеликів: «І вони пошлюбились.

І нажили двох дітей.

І щасливо живуть ось уже восьмий рік» [2, с. 190].

Третій розділ, мов луна перегукується із останнім реченням другого. А. Дімаров питає – чи то в себе, чи в читачів, а чи ж в героїв свого твору: «Щасливо?» [2, с. 190].

На відміну від героя Г. Уеллса, якому кохання повертає крила й внутрішню силу, Юрко із оповідання А. Дімарова втрачає даний долею потенціал. Янгол (Г. Уеллс «Дивовижні відвідини»), рятуючи кохану, кидається у вогонь. Замкнені у своєму нудному світі, жителі селища вирішили «поховати» саму згадку про Боже диво, поклавши в землю згоріле опудало та поставивши зверху два хрести. Для них зручніше було думати про те, що каліка та служниця загинули на пожежі. Лише двоє людей – Дерган Недоумок та маленька Хетті – відчували й побачили те, що сталося насправді. Перший, якого обивателі вважали блаженним та несповна розуму, почув дивовижні звуки музики, а дівчинка побачила дві крилаті фігури. Письменник показує спільні риси у світобаченні тих, хто відрізняється від загалу, підкреслює чистоту та незатьмареність світосприйняття дитини.

У творі А. Дімарова крила Юрка були настільки потужними, що змогли підняти і себе, і Яринку й пронести над нічним містом. Та кохання стикається із меркантильністю й страхом перед невідомим.

Розділ третій – то історія втрати крил. Налякана тим, чого вона не розуміє, теща познуцалася із Божого дива й наполягла на операції. Остання

частина твору також є «звітною». У ній письменник розповідає про життя подружжя після обезкрилення. Стислість оповіді відповідає життєвій пустці. Поетичність натури Юрка, відтята разом із крилами, не зникла повністю. Рубці від крил (саме рубці, а не крила) – ніби атавізм, залишкові явища справжньої душі. На відміну від З. Фройда, котрий тлумачить польоти уві сні лише як вияв незреалізованого сексуального потягу, для А. Дімарова це є ніби підсвідомою згадкою, ефектом де жа вю. Письменникові болять загублений потенціал, тому й після втрати крил герой «коли й літав, то лише вві сні. Та й то рідше й рідше» [2, с. 202]. Подібне тлумачення втрати надможливостей бачимо в оповіданні В. Пелєвіна «Проблема перевертня у середній смузі»: дуель двох вовкулак закінчується смертю одного з них, що насправді є втратою лише вовчої суті. Після того колишній перевертень повністю забуває нічні збіговиська, братів по крові, пісні та поклик повного місяця, й назавжди залишиться в його душі смуток і тягар невідомої втрати.

Цей мотив звучить у вірші І. Драча «Крила», хоча поет і розмежовує свідомості власника крил і їх самих. Для дядька Кирила дар стає тягарем, він радий позбутися цієї завади для нормального життя, у той же час «порубаним крилам» [1, с. 42] сниться небо, мов сам Бог сумує через нехтування його благословенням.

Отже, на прикладі образу крил ми простежили як філософські течії та літературний процес ХХ століття вносять зміни в сприйнятті концептів з архетипним підтекстом. Зниження уваги до людини як носія внутрішнього багатства в індустріальному світі призводять до зникнення віри в надприродне, знецінення поняття вищого призначення та духовного потенціалу. Надприродні істоти в проаналізованих творах, потрапляючи в наш світ, наштотвхуються на стіну нерозуміння й страху, а коли дивовижні зміни відбуваються зі звичайними людьми, то вони або самі, не маючи сили знести тягар обраності, стинають власні крила, або ж стають добровільними пацієнтами чи жертвами лікарів та невігласів-вандалів. Останні відрубують новоявленим янголам зайві кінцівки. Метою такого втручання в Божественне рішення є прагнення до усунення всього, що не вписується в стереотипи, загальне уявлення про норму або ж пояснюється це звичайним страхом. Г. Уеллс, Г. Маркес, А. Дімаров та І. Драч підкареслюють силу Божого дару, оскільки герой англійського фантаста знаходить підтримку в сильному почутті, у творах Г. Маркеса один «янгол» гине, а інший одужує і летить геть із селища, І. Драч «мордує» дядька Кирила крилами, що постійно відростають, а персонаж А. Дімарова зберігає потяг до лету на підсвідомому рівні. Тож незважаючи на песимістичність і жорстокість світу, митці слова залишаються гуманістами та сподіваються на пробудження людей від сну меркантильності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Драч І. Вірші та поеми. – К.: Дніпро, 1991. – 213 с.
2. Дімаров А. Боги на продаж: міські історії. – К.: Рад. письменник, 1988. – 512 с.
3. Комариця М. Християнсько-міфологічна інтерпретація крила в українській поезії // Народна творчість та етнографія. – № 6. – С. 58.
4. Маркес Г. Сто лет одиночества. Полковнику никто не пишет. – М.: Правда, 1986. – 480 с.
5. Маркес Г. Стариган з крилами // Зарубіжна проза II половини ХХ сторіччя: новели, повісті, притчі (уклад. Д. В. Затонський). Посібник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: «Навчальна книга», 2002. – С. 313–318.
6. Пелевин В. Generation «П». Рассказы. – М. «Вагриус», 2002. – 608 с.
7. Тресиддер Дж. СЛОВАРЬ СИМВОЛОВ // Библиотека Гумер – Культурология. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/JekTresidder/index.php
8. Уэллс Г. Чудесное посещение. – Собрание сочинений в 15-ти томах. Т. 5. – М.: «Правда», 1964. <http://lib.ru/INOFANT/UELS/wndvisit.txt>
9. Холл Дж. Словарь сюжетов и символов в искусстве. М., 1999. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/holl/index.php

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Козій Ольга Борисівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської філології КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: література Англії та США, українська література другої половини ХХ століття, проблеми літературного перекладу.

ОЛЮДНЕННЯ ТА ОДУХОТВОРЕННЯ ЧОРТІВЩИНИ В ЦИКЛІ НАРОДНИХ КАЗОК «ЧОРТІВ МЛИН»

Анатолій КОЗЛОВ (Кривий Ріг)

У статті досліджено стан розробки проблеми, простежено процес олюдження та одухотворення чортів та чортівщини в українських народних казках. Аналіз збірки народних казок «Чортів млин» показав: люди намагалися наділити чортів, відьом та інших міфічних істот негативними рисами, які були притаманні людині.

The article devoted condition to work problem, to trace process spirituality devils in the Ukrainian national tale. The analyze collection national tale “Devils mill” to show: people appropriate devils, witch and another mythic essence denial trait people.

Випускаючи у світ збірку «Чортів млин: Казки про чортів» без вступу й рецензій, без імен редакторів і навіть без імені укладача, видавництво «Фоліо» в стислій та ще й після текстовій анотації вказало: *«В казці... гармонійно поєднуються реальне й вигадане, зачаровуючи малюка на все життя красою народного слова, сповненого мудрості, добра й оптимізму»* [10, с. 318], – чим породило кілька (щоб не сказати «багато») і суперечливих питань для роздумів: «Як саме, «діяння» чортів «наповненні» «добром і оптимізмом»?

Усе це й породило бажання (чи ймовірніше – необхідність) ще раз подумати над тим, якими саме «негаціями» і як саме наділяються думки,